

KOULUKULJETUSOPAS

Työryhmän jäsenet:

Eero K. Niemi, pj.	Opetushallitus
Sirpa Ropponen, siht.	Opetushallitus
Silja Siltala	Kuntaliitto
Anna-Liisa Tarvainen	Liikenne- ja viestintäministeriö
Ari-Pekka Elovaara	Liikenneturva
Saara Remes	Linja-autoliitto
Dennis Pasterstein	Poliisi
Ville Jaakola	Suomen Taksiliitto ry

© Opetushallitus
Kuntaliitto
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liikenneturva
Linja-autoliitto
Suomen Taksiliitto ry

Valokuvat

© Liikenneturva, Kaisa Tanskanen ja Katariina Kamppuri
Linja-autoliitto
Pekka Paloranta, Omniplus
Suomen Taksiliitto ry

Taitto: Sirpa Ropponen

Liikenneturva
ISBN 978-951-560-180-3 (nid.)
ISBN 978-951-560-181-0 (pdf)

PunaMusta Oy, Helsinki 2011

OPPAAN KÄYTTÄJÄLLE

Jokaisena koulupäivänä koulukuljetuksissa on mukana yli 130 000 perusopetuksen oppilasta. Päivittäisissä koulukuljetuksissa liikkuu tuhansia linja-autoja ja takseja.

Edellinen opas on ilmestynyt vuonna 2007. Koska monet säännökset ovat muuttuneet, työryhmä katsoi, että on tarpeellista uudistaa opas. Oppaan tarkoituksena on antaa tietoja ja ohjeita, mitä koululaisajoneuvonkuljettaja ja kuljetuksen tilaaja tarvitsevat jokapäiväisessä työssään.

Oppaan uudistamiseen ovat osallistuneet Opetushallituksen, liikenne- ja viestintäministeriön, Liikenneturvan, Kuntaliiton, Poliisin, Linja-autoliiton ja Suomen Taksiliiton edustajat.

Työryhmä toivoo, että oppaasta kuljettajalle ja kuljettajan tilaajalle on hyötyä ja se antaa tietoa toimimaan oikein ja vastuullisesti suorittaessaan koulukuljetusten suunnittelua ja toteuttamista käytännön työssä.

Opetushallituksessa 25.5.2011

Eero K. Niemi

Opetusneuvos

SISÄLTÖ

OPPAAN KÄYTTÄJÄLLE.....	3
1. KOULUMATKAT JA- KULJETUKSET	5
2. KUNTA KULJETUSTEN JÄRJESTÄJÄNÄ.....	7
3. KOULULAISAUTONKULJETTAJAN KASVATUSTEHTÄVÄ.....	10
4. KOULUKULJETUKSET TAKSEILLA.....	15
5. KOULUKULJETUS LINJA-AUTOLLA.....	20
6. LAINSÄÄDÄNTÖ: TURVALLISUUSMÄÄRÄYKSET	25
7. POLIISI VALVOO	29
LIITE 1. Liikenne- ja viestintäministeriön asetus koulu- ja päivähoito- kuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä (553/2006)...	32
LIITE 2. Laki alkoholikon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa (10.12.2010/1110).....	36
LIITE 3. Liikenne- ja viestintäministeriön asetus alkoholikon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa (405/2011)	38

1. KOULUMATKAT JA -KULJETUKSET

Varsinainen koulumatka

Varsinaisella koulumatkalla tarkoitetaan oppilaan päivittäistä kodin ja koulun välistä matkaa, jonka oppilas kulkee kouluun ja sieltä palatessaan. Koulumatkan pituus lasketaan lyhyintä jalankulkukelpoista ja yleisessä käytössä olevaa tietä pitkin kodin portilta koulun portille.

Koulukuljetus

Koulukuljetuksella tarkoitetaan oppilaalle maksutonta kuljetusta, jonka opetuksesta vastaava järjestää joko yleisellä tai tilaamallaan kulkuneuvolla.

Oppilaan huoltaja voi myös järjestää kuljetuksen kouluun omalla tai tilaamallaan kulkuneuvolla. Opetuksen järjestäjä voi avustaa huoltajaa kuljetuskustannuksissa.

Oppilaan huoltaja tai huoltajat yhdessä voivat myös järjestää oppilaan saattamista koulumatkalla. Saattaminen ei edellytä kulkuneuvon käyttöä. Opetuksen järjestäjä voi avustaa huoltajia saattamiskustannuksissa tai järjestää itse oppilaitten saattamisen.

Perusopetuslain 32 §:n mukaan opetuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään oppilaan maksuttoman koulukuljetuksen tai avustamaan riittävässä määrin oppilaan kuljettamista tai saattamista, jos oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi tai koulumatka muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, vaaralliseksi tai rasittavaksi, kun otetaan huomioon oppilaan ikä tai muut olosuhteet. Maksuton koulukuljetus koskee perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavaa oppilasta. Oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia.

Kuljetusoppilaiden valvonta

Kuljetuksen vuoksi koululla odottamaan joutuvalle oppilaalle on varattava tilaisuus valvonnan alaiseen kotitehtävien suorittamiseen tai muuhun opiskeluun koulussa. Odotusaikana oppilaalle voidaan järjestää mahdollisuus osallistua tukiopetukseen tai kerhotyöhön tai muihin koulutyötä tukeviin tilaisuuksiin.

Muut koulumatkat

Oppilaitten työpäivän aikana suorittamia muita koulumatkoja ovat muun muassa siirtymiset koulupäivän aikana opetuspisteestä toiseen, kuljetukset uimahalliin, urheilu- tai retkikohteeseen, oppilaille järjestetyt kuljetukset koulun ulkopuolisen opetuksen järjestämisen vuoksi, matkat lääkärin-tarkastuksiin ja hammashuoltoon tai kuljetukset koulutapaturman vuoksi hoitopisteeseen.

Koulun vastuu

Koulukuljetukset ovat koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tulee valvoa, että koulukuljetukset suoritetaan peruskoulun kasvatustavoitteita noudattaen ja että määrättyjä kuljetusreittejä ja -aikatauluja noudatetaan. Koulun tulee ohjata ja valvoa kuljetusoppilaiden käyttäytymistä koululla oppilaiden odottaessa aamulla koulutyön alkua ja iltapäivällä kuljetusautojen lähtöä. Koululaisautonkuljettaja vastaa järjestyksen säilymisestä autossa.

2. KUNTA KULJETUSTEN JÄRJESTÄJÄNÄ

Koulukuljetukset – tärkeä osa kunnan kuljetuksia

Kunnalla on lakisääteisiä velvoitteita erilaisten henkilökuljetusten järjestämiseen. Koululaisten matkat kuuluvat näiden velvoitteiden piiriin. Kunnilla sen sijaan ei ole velvollisuutta järjestää yleisiä joukkoliikenteen palveluja. Useat kunnat kuitenkin osallistuvat niiden ylläpitoon tukemalla matkalippujen hintoja tai ostamalla täydentävää liikennettä kuten palvelu- ja asiointilinjoja.

Suuri osa koulumatkoista voidaan hoitaa joukkoliikenteellä, jolloin kunta maksaa koululaisten matkaliput. Osa matkoista täytyy hoitaa erillisillä koulukuljetuksilla. Nämä kunta yleensä ostaa takseilta tai bussiyrityksiltä hankintalain sääntöjen mukaisesti.

Koulukuljetusten lähtökohta

Koulukuljetuksiin liittyvistä velvoitteista on säädetty peruspetuslain 32 §:ssä. Lain koulukuljetuksia koskevien sääntöjen lisäksikunnilla voi olla niitä täydentäviä myöntämisperusteita. Useimmissa kunnissa on käytössä erillinen kuljetussääntö, jossa sovitaan koulukuljetusten järjestämisestä tarkemmin kuin perusopetuslaissa. Kuljetussäännöllä varmistetaan oppilaiden yhdenvertainen kohtelu koulukuljetuksia koskevissa asioissa. Siinä myös sovitaan koulukuljetuksissa noudatettavista periaatteista ja toimintatavoista sekä määritellään usein muun muassa yleisesti vaaralliseksi luokitellut tieosuudet.

Koulukuljetus on osa lapsen arkea

Koululaisten matkojen järjestämisessä ja toteuttamisessa on tärkeää muistaa, että kuljetus on osa lapsen arkea. Sen tulisi tukea koulunkäyntiä ja antaa lapselle turvallinen pohja koulupäivään. Laki ja kuljetussääntö antavat kaikille tasapuolisen perustan kulkemiselle. Lapset ovat kuitenkin erilaisia ja se tuo mukanaan käytännön haasteita. Kuljettajalla on iso merkitys siihen, miten lapset koulumatkansa kokevat. Kuljettajan vastuu myös kasvattajana on tärkeä. Hänen käyttäytymisensä on päivittäinen malli oppilaille.

Kuljetusten suunnittelu ja hankinta

Kunnissa kuljetusten suunnittelu ja toteutus voidaan tehdä hajautetusti hallintokunnittain tai keskitetysti kuljetusvastaavan tehtävänä. Kuntiin on yhä useammin nimetty kuljetuskoordinaattori, jolla on selkeä vastuu kunnan kuljetuksista. Hän huolehtii siitä, että kunnan liikennepalvelut, henkilö- ja myös siihen liittyvä pientavarankuljetukset järjestetään yhteistyössä ja rationaalisesti ottaen huomioon käytettävissä olevat joukkoliikennepalvelut. Hän ei yleensä yksin suunnittele ja hanki kuljetuksia, vaan huolehtii eri osapuolten yhteistyön organisoinnista ja sujuvuudesta. Hän pitää yhteyttä viranomaisiin ja myös paikkakunnan liikenteenharjoittajiin ja muihin sidosryhmiin.

Kun kuljetustarpeet ovat tiedossa ja kuljetukset suunniteltu, hankitaan niiden toteuttaminen yleensä kilpailuttamalla hankintalain mukaisesti. Tarjouspyyntöasiakirjoissa ja hankintasopimuksessa jo määritellään, millaista kuljetusten laatua ja kalustoa kunta kuljetuksiinsa haluaa, ja sitä on noudatettava koko sopimusaikana. Tilausliikenteen järjestettävien kuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa 553/2006.

Viime vuosina on useissa kehittämishankkeissa selvitetty mahdollisuuksia yhdistää samojen reittien eri henkilömatkoja ja ohjata liikenteen hoitoa matkojen tilausten eli kutsujen mukaan. Näissä hankkeissa on löydetty keinoja, jolla pystytään laadukkaasti ja silti taloudellisesti hoitamaan lisääntyvät henkilökuljetukset ja samalla lisäämään mahdollisuuksia joukkoliikenteen säilyttämiselle ja ylläpitämiselle. Yhdistelyn avulla pyritään parantamaan kaikkien väestöryhmien liikkumismahdollisuuksia.

Kuljetus on yhteistyötä

Kuljetusten onnistuminen on usean eri tahon yhteistyötä. Siihen vaikuttavat niin kuljetuksen tilaaja kuin autoilijakin. Myös vanhemmilla ja kuljetettavilla itsellään on iso rooli kuljetusten onnistumisessa. Yhteistyötä tulee tehdä eri vaiheissa. Jo suunnittelutyön yhteydessä voidaan käydä keskusteluja alueen yrittäjien ja vanhempien kanssa. Näin hyödynnetään heidän asiantuntemustaan liikenteen hoidon järjestämisessä. Suunnitelmat tulee kuitenkin laatia tasapuolisiksi, eikä ketään yrittäjää tai kuljetettavaa saa asettaa eriarvoiseen asemaan.

Kunta seuraa kuljetusten laatua ja muuta toteutumista sopimusaikana. Silloinkin yhteistyö eri osapuolten välillä on tärkeää. Kunnat määrittelevät sen yhteyshenkilön, johon vanhemmat ja autoilijat voivat olla yhteydessä. Palautetta voidaan kerätä myös erilaisin kyselyin. Tarvittavia tarkistuksia tai muutoksia kuljetuksiin suunnitellaan yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Monet ongelmat voidaan välttää, kun ajoissa ja asiallisesti annetaan palautetta. Myös positiivinen palaute on kaikille tervetullutta.

3. KOULULAISAUTONKULJETTAJAN KASVATUSTEHTÄVÄ

Kuljettaja kasvattaa kohti aikuisuutta

Kuljettaja on kasvattaja turvalliseen liikennekäyttäytymiseen. Kuljettajalta odotetaan sitä, että hän toimii esimerkillisesti aikuisena ja on hyvä malli ja samaistumiskohde lapsille. Kuljettaja vaikuttaa omalla toiminnallaan lasten käytöstapoihin. Molemminpuolinen tervehtiminen aamuin ja illoin luo matkalle miellyttävän tunnelman. Kun oppilas voi harjoitella käytöstapoja luontevissa yhteyksissä arkipäivän tilanteissa, niistä tulee toimivia ja luonnollisia.

Lapset voivat olla väsyneitä ja levottomia

Kuljettaja ei kykene keskittymään ajamiseen, ellei hän saa ajaa rauhassa. Lapsille on hyvä kertoa, että ajorauha on välttämätöntä matkanteon turvallisuuden, sujuvuuden ja viihtyisyyden vuoksi. Ensimmäisillä kuljetuskerroilla on syytä neuvotella ja sopia yhdessä noudatettavista periaatteista.

Ongelmat ratkaistaan yhteisellä keskustelulla. Kuljettajan on hyvä tiedostaa, että levottoman ja häiritsevän käyttäytymisen syyt eivät välttämättä ole lapsesta itsestään johtuvia. Syyt voivat liittyä mm. pitkään koulupäivään ja kotioloihin. Myös puutteet aterioinnissa, pitkä koulumatka ja koulukuljetus rasittavat lasta.

Koulukuljetuksen yhteiset säännöt

Oppilaiden kanssa sovitaan kuljetuskauden alussa pelisäännöt, joita lukuvuoden aikana noudatetaan. Kaikki sitoutuvat yhteisiin pelisääntöihin. Yhteistyöllä koulun, koululaisautonkuljettajien, kunnan ja kodin välillä saadaan paras lopputulos. Lukuvuoden alussa tulisi järjestää tilaisuus, jossa olisivat mukana koulun edustaja, koulukuljetuksia ajavat kuljettajat ja koulukuljetuksia käyttävien oppilaiden vanhemmat. Tietojen vaihto ehkäisee monta pulmaa. Vaihdetaan puhelinnumeroita oppilaiden, kuljettajan, vanhempien ja koulun välillä. Kouluissa ja kotona keskustellaan siitä, miten koulukuljetusten aikana käyttäytyään, miksi tällaisia sääntöjä on olemassa, ja mitä häiriökäyttäytymisestä takseissa tai linja-autoissa voi seurata. Oppilaille on kerrottava koulussa ja kotona, että kuljettajan ohjeita on noudatettava turvallisuuden takia.

Koulukuljetuksen pelisäännöt

Mitä oppilaat voivat tehdä:

- Oppilaat ovat aikataulun mukaan odottamassa sovitussa turvallisessa paikassa.
- Autoa odotetaan tien reunassa tai pysäkillä.
- Autoon ei mennä eikä poistuta liikenteen puolelta.
- Autoon ei mennä rynnäten.
- Oppilaat menevät yhdessä sovituille paikoilleen.
- Reppuja ei jätetä turvavyötä käytettäessä selkään, vaan ne pidetään joko jaloissa, sylissä tai tavaratilassa.
- Oppilaat eivät riehu ja melua täydessäkään koulubussissa tai taksissa.
- Autosta poistutaan rauhallisesti eikä unohdeta reppuja tai vaatteita autoon.
- Oppilas ei poistuessaan autosta saa missään tapauksessa lähteä ylittämään tietä kouluauton edestä tai takaa, vaan odottaa, että kouluauto on lähtenyt.
- Pimeään aikaan oppilas käyttää heijastinta.
- Oppilas ilmoittaa, jos hän voi pahoin esim. kuumuuden, ahtauden, heikon ilmaston tai muuten matkan rasittavuuden takia.

Mitä kuljettajat voivat tehdä:

- Oppilaat otetaan kyytiin ja jätetään turvallisessa paikassa.
- Koulukuljetuksen aikana kielletyn ja sallitun rajat tehdään oppilaille selväksi, ongelmat ratkaistaan keskustellen.
- Kaikki kuljettajat sitoutuvat noudattamaan samoja menettelytapoja ja edellyttävät samalla tavalla häiriötöntä käyttäytymistä.
- Turvavyöt ovat helposti saatavilla ja tarvittaessa opastetaan niiden käytössä.
- Myös kuljettaja sitoutuu turvavyön käyttöön kuten laki velvoittaa.
- Kuljettaja valvoo, että turvavyöt kiinnitetään ja pidetään kiinni.
- Jos autossa on turvavyö (airbag) matkustajan paikalla, isoin oppilas sijoitetaan sille paikalle ja istuin vedetään mahdollisimman kauas.
- Kuljettaja noudattaa nopeusrajoituksia ja muita liikennesääntöjä.
- Oppilas jätetään, jos mahdollista, sekä koulun että kodin luona niin, että hän ei joudu ylittämään katua.

Keinoja, joilla voidaan edistää koulukuljetuksen onnistumista:

- Sovitaan kuljettajien kesken yhteisistä menettelytavoista koulukuljetuksissa.
- Kuljettajat, opettajat ja vanhemmat toimivat yhteistyössä.
- Kuljettajat osallistuvat mahdollisuuksien mukaan vanhempainkokouksiin.
- Ongelmat oppilaiden kanssa ratkaistaan hyvällä tietojen vaihdolla ja rauhallisella keskustelulla.

Tien ylitys auton takaa on vaarallista

Kuljettaja opastaa lapsia autosta poistumisessa ja tien turvallisessa ylityksessä. Tyypillinen riskitilanne koululaisia kuljettaessa syntyy silloin, kun oppilas poistuu autosta ja lähteekin ylittämään tietä ennen, kuin auto on poistunut pysäkiltä. Oppilaan jättöpaikka olisikin mahdollisuuksien mukaan valittava siten, että lapsi ei joudu ylittämään tietä. Kuljettaja voi varoittaa ohikulkevista autoista ja avata oven tilanteen salliessa vasta sitten, kun ohikulkevaa liikennettä ei ole.

Kuljettaja ammattitaitonsa kehittäjänä

Omien tunteiden hallitseminen ja maltin säilyttäminen korostuu lapsia kuljettaessa. Kuljettajien kannattaa osallistua kunnan koululaisautonkuljettajille järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

4. KOULUKULJETUKSET TAKSEILLA

Noin kolmannes takseista osallistuu päivittäin koulukuljetuksiin kouluvuoden aikana. Varsinkin haja-asutusalueilla nämä kuljetukset muodostavat monen taksiyrittäjän toiminnan rungon. Kuljetukset ovat ratkaisevasti vaikuttaneet koko maan kattavan taksiverkon säilymiseen.

Ajoneuvon merkintä, kuormitus ja turvalaitteet

Koulukuljetuksiin käytetyt autot tulee olla varustettu valaistulla koulukyytikuvulla tai koulukyytikilvillä sekä alkolukolla. Auto merkitään kuljetuksen alkaessa, ja kupu tai kilvet on poistettava välittömästi kuljetuksen päätyttyä. 1.8.2011 jälkeen asennettujen alkolukkojen tulee olla Liikenneturvallisuusvirasto Trafín hyväksymiä ja ne on asennettava hyväksytyssä asennuspisteessä. Ajon aikana on mukana oltava asennus- ja kalibrointitodistukset.

Suurin sallittu nopeus kuljetuksen aikana on 80 km/t. Autossa on oltava luettelo kaikista kuljetettavista oppilaista. Tilaajan on annettava luettelo kuljetuksen suorittajalle syyslukukauden alkaessa, viimeistään 15.9. mennessä.

Jokaiselle matkustajalle on koulukuljetuksessa oltava oma turvavyö. Käytännössä normaalin sedan- ja farmariauton kuormitus on rekisterioitteeseen merkityn paikkaluvun mukainen. Poikkeuksen muodostavat tyyppihyväksytyin lisäturvavöin varustetut, kotimaassa rakennetut 1+8 hengelle rekisteröidyt tilataksit, joiden enimmäiskuorma voi auton istuinjärjestelyistä ja kuljetettavien iästä riippuen olla joko 12 tai 13 oppilasta.

Oppilaat kannattaa sijoittaa autoon siten, että suurimmat lapset sijoitetaan joko auton etuistuimelle tai takaistuimen laitapaikoille. Alle 135 senttimetrin pituisia lasta ei saa kuljettaa henkilöauton etuistuimella ilman asianmukaista turvalaitetta. Vaadittavan turvalaitteen tyyppi riippuu lapsen painosta. Muista henkilöautoista poiketen taksin takaistuimella saa kuljettaa lapsia näiden koosta riippumatta ilman turvalaitetta auton omin turvavöin kiinnitettynä. Kuormauksen suunnittelussa kannattaa huomioida turvavöiden helppo kiinnitettävyyden, sillä kuljettaja on viime kädessä vastuussa alle 15-vuotiaiden lasten turvavöiden käytöstä. Myös kuljettajan on käytettävä turvavyötä oppilaskuljetusten aikana.

Reitit, aikataulut ja pysähtymispaikat

Koulukuljetukset ajetaan määrättyjä aikatauluja ja reittejä käyttäen. Reitit ovat joko tilaajan, kuljetuksen suorittajan tai osapuolten yhteisesti määrittelemiä. Kuljettaja vastaa reittien ja aikataulujen noudattamisesta kuitenkin sää- ja liikenneolosuhteet huomioon ottaen. Aikataulu sitoo myös oppilaita, heidän vanhempiaan ja kuljetuksen tilaajaa. Myöhässä olevaa oppilasta tulee odottaa, jos se aikataulun puitteissa on mahdollista. Jos oppilas ei odottamisesta huolimatta tule paikalle, on asiasta välittömästi ilmoitettava tilaajalle tai oppilaan vanhemmille. Saman oppilaan toistuvista myöhästymisistä on syytä ilmoittaa tilaajalle. Myös vanhempien ja koulun on ilmoitettava poisoloista tai aikataulun muutoksista hyvissä ajoin ennen kuljetuksen ajankohtaa turhan odotuksen ja ajon välttämiseksi. Reiteillä pysähtymispaikat on valittava ensisijaisesti liikenneturvallisuutta silmällä pitäen. Se on välttämätöntä myös kuljettajan vastuun kannalta.

Kuljetussopimukset

Hankintalainsäädännön mukaan kuntien on kilpailutettava koulukuljetusten tarjoajat. Opetuksen järjestäjä kuljetuksen tilaajana määrittelee kuljetuksen pelisäännöt. Mikäli vanhemmilla on muutostoivomuksia kuljetuksen suhteen, heidän tulisi ensisijaisesti olla yhteydessä tilaajaan. Kuljettaja ei voi muuttaa reittiä tai aikataulua ilman tilaajan antamia ohjeita. Kuljettajan kannattaa muutoinkin välttää osallistumista mahdollisiin tunnepohjaisiin kuljetusten järjestelyjä tai matkustusoikeuksia koskeviin keskusteluihin lasten vanhempien kanssa.

Jos autoon jää vapaata tilaa, voi kuljetuksen suorittaja ottaa siihen **tilaajan luvalla** myös muita matkustajia. Tällöin on kuitenkin syytä jo ennakoon sopia **tilaajan kanssa** siitä, kenelle ja miten korvaus ylimääräisten matkustajien kuljettamisesta maksetaan. Tilanne saattaa esimerkiksi tulla esiin tapauksessa, jossa vanhemmat haluaisivat lapselleen kuljetuksen, vaikka kunnalla ei lapsen koulumatkan lyhyiden johdosta olekaan lakisäätöistä velvoitetta kuljetuksen järjestämiseen.

Taksinkuljettajan rooli ja tehtävät koulukuljetuksissa

Taksiyrittäjä Marko Saarinen on ajanut Vantaalla koululaisia vuodesta 1998. Rauhallinen kolmen lapsen isä on tottunut toimimaan lasten kanssa. Hän korostaa, että lapset ovat yksilöitä, ja se pitää ottaa huomioon heidän kanssaan toimittaessa. Muutamia yleispäteviä asioita on kuitenkin koululaiskuljetuksissa aina pidettävä mielessä.

Taksiyrittäjä Marko Saarinen

- *On tärkeää, että kuljettaja on rauhallinen ja käyttäytyy johdonmukaisesti. Pienestä ei myöskään saa lasten kanssa hermostua, mutta toisaalta rajat pitää olla selvät, mitä kuljetuksen aikana saa tehdä ja mitä ei.*

Kuljettaja onkin mitä suurimmassa määrin auktoriteetti lapsille. Hänen täytyy hallita tilanne kuin tilanne rauhallisesti. Jos meno yltyy mahdolltomaksi oppilaiden keskuudessa kesken matkan, on se helposti liikenneturvallisuusriski. Sen vuoksi riehuminen ja huutaminen ovat autossa kiellettyjä, siitä kuljettajan on keskusteltava lasten kanssa myös erikseen.

Malttia pitää kuljettajalta löytyä myös liikenteessä, sillä lapset seuraavat hyvin tarkasti sitä, miten kuljettaja ajaa ja noudattaako hän liikennesääntöjä.

- *Koulukuljetuksissa onkin hyvä tilaisuus jakaa liikennekasvatusta oman esimerkin kautta. Lapset ovat asiasta hyvin kiinnostuneita ja oppivat hämmästyttävän nopeasti.*

Kun syyslukukauden alussa kyytiin tulee uusia oppilaita, heidän kanssaan on käytävä läpi ainakin perussäännöt, joita kaikkien on noudatettava.

- *Korostan aina, että turvavyö on kiinnitettävä heti ja sen saa aukaista vasta sitten, kun auto on pysähtynyt matkan päätteeksi. Repun paikka taas on matkan aikana joko sylissä tai lattialla, ei missään nimessä selässä. Pysin myös tutustumaan hieman uusiin, ensi kertaa kyytiin tuleviin oppilaisiin. Aina siihen ei kuitenkaan valitettavasti ole mahdollisuuksia.*

Turvallista pysähtymispaikkaa oppilasta noudettaessa tai kotiin tuotaessa ei voi liikaa korostaa. Jos lapsi kuitenkin joudutaan jättämään paikkaan, jossa tienylitystä ei voi välttää ja ylitys voi olla vaarallinen, on kuljettajan noustava autosta ja saatettava lapsi tien yli.

- *Niin kiire ei koskaan saa olla, että oppilaan turvallisuus vaarantuu. Mutta oppilasta ei ole toisaalta tarkoitus hakea aivan kotirapun edestä. Riittää, kun kotoa autolle on turvallinen kulkureitti.*

Kuljettajan velvollisuus on huolehtia siitä, että kaikki oppilaat tulevat reitiltä mukaan.

- *Jos oppilasta ei näy, on aina varmistettava vanhemmilta, onko oppilas esimerkiksi sairastunut tai jää jostain muusta syystä pois kyydistä. Oppilasta ei toisaalta saa myöskään viedä kerholle tai kaverin luo ilman, että asiasta on erikseen sovittu. Asia on aina tarkistettava, jos siitä ei etukäteen ole ollut tietoa.*

Joskus matkan aikana voi tapahtua myös jotain odottamatonta.

- *Sellaisessa tapauksessa on aina oltava yhteydessä vanhempiin tai opettajaan. Kuljettajan on mahdotonta alkaa selvittää esimerkiksi tappelunnujakan syitä. Kaikenlaiset asioiden jälkiselvittelyt kuuluvat koululle ja vanhemmille. Riittää, kun kuljettaja ilmoittaa asiasta edelleen.*

5. KOULUKULJETUS LINJA-AUTOLLA

Bussinkuljettajan työ koulukuljetuksissa on vaativa ammattitehtävä. Kuljetusten onnistumisen perusasia on kuljettajan oikea asennoituminen työhönsä.

Koulumatkat ovat oppilaille merkittävä, päivittäin toistuva tapahtuma. Oppilaat havainnoivat tarkasti kuljettajaa ja hänen työskentelyään sekä liikenteessä että muussa toiminnassa.

Kuljetukseen valmistautuminen

Bussinkuljettaja edustaa yritystään ja ammattiaan. Työasulla, siistillä ulkoisella olemuksella ja esimerkillisellä toiminnalla kuljettaja viestii ammattilaisuudestaan.

Kuljettaja vastaa omalta osaltaan siitä, että bussi on liikenneturvallisuuden edellyttämässä kunnossa, asianmukainen ja siisti.

Koululaisille oltava perusystävällinen ja oikeudenmukainen

Oman työnsä ohjenuorana kuljettaja Markku Hallikas pitää ystävällisyyttä ja asiakkaan yksilöllistä huomioon ottamista - olipa kyse nuorista koululaisista, työssäkäyvistä tai ikäihmisistä. Markku Hallikas on bussinkuljettajana Elimäen Liikenteellä. Koulukuljetusten lisäksi työnkuvaan kuuluvat tilausajot.

Hyvä ilmapiiri koulukuljetuksissa alkaa kuljettajan luontevan ystävällisestä olemuksesta ja tervehtimisestä. Se herättää lapsessa luottamusta ja turvallisuuden tunnetta.

- *Perusystävällisyys ja oikeudenmukaisuus ovat avainasioita. Nuorten ja lasten kanssa tulee hyvin toimeen, kun muistaa oman käyttäytymisen ja esimerkin vahvan voiman. Myös yhteiset pelisäännöt bussissa käyttäytymiseen auttavat.*

Markku Hallikas korostaa, että kuljettaja on aikuinen ja siinä mielessä vastuullisempi kuin lapsi. Murrosikä on nuorille vaikeaa aikaa, kun ei ole enää lapsi eikä vielä aikuinen. Nuoria pitää ainakin yrittää ymmärtää. Kaiken lähtökohtana on tasapuolinen ja arvostava suhtautuminen koululaisiin niin kuin kaikkiin muihinkin matkustajiin. Kuljettajan määrätietoinen toiminta tuottaa tulosta.

- *Malttia ei saa koskaan menettää. Toimimalla rauhallisella, luottamusta herättävällä tavalla kuljettaja saa koulupäivän jälkeiset levottomuudet parhaiten hallintaan. Liika pingottaminen ei ole hyväksi. Kolmen lapsen isänä tiedän, kuinka monenlaisia tilanteita lasten ja nuorten kanssa saa ratkoa. Se on luonnollista. Joskus vaaditaan hyvinkin ”pitkää pinnaa” ja tilannetajua ongelmia selvitettäessä.*

Liikenneturvallisuus ja pysäkit

Markku Hallikkaan mukaan yhteisten pelisääntöjen noudattaminen koskee myös liikenneturvallisuutta.

- *Koulupäivän päätteeksi bussiin tulossa noudatetaan kuria ja järjestystä. Bussiin noustessa jokainen leimaa matkalippunsa rynnimättä. Hyvät tavat ja liikenneturvallisuus kulkevat näin käsi kädessä.*

Koulumatka bussissa on monelle ekaluokkalaiselle ensimmäinen itsenäisesti kuljettava matka. Siksi turvallisuuden tunne, mitä kuljettaja omalla ammattitaidollaan pystyy ensikertaa reppua kantavalle ekaluokkalaiselle välittämään, on erittäin tärkeää.

Pysäkeillä kuljettajalta vaaditaan erityistä tarkkaavaisuutta. Tilannetta ovilla pitää katsoa edessä ja takana, ettei kukaan jää väliin tai liukastu auton alle.

Kuljettajana pitää pyrkiä toimimaan ennakoivasti ja vaaratilanteita välttämällä. Jos pysäkki on maantiellä, pitää poistuvalla koululaiselle korostaa tien ylitystä vasta bussin lähdettyä.

- *Liukkaasta kelistä pysäkeillä pitää myös varoittaa. Maaseutumaisilla alueilla, missä bussipysäkkejä ei ole lainkaan, kuljettajalta vaaditaan harkintaa matkustajien otto- ja jättöpaikoista. Jos tie on liukas, ei bussia voi pysäyttää kaarteeseen, vaikka siinä olisi matkustajia odottamassa. Vaaralliset paikat liikenneturvallisuuden kanssa on selvítettävä lasten kanssa. Yhteisiä keskustelunaiheita voisivat olla myös, miten oppilas voi vaikuttaa omaan turvallisuuteen hämäränä ja pimeänä aikana, millaisia vaaratilanteita pysäkillä yleensä voi syntyä, millaisia tilanteita aiheutuu silloin, jos kuljettaja saa pysähtymismerkkin liian myöhään tai miksi liikkuvan auton vieressä ei ole turvallista juosta.*

Sääolosuhteet, sivuteiden heikko kunto ja pysäkkien auraamattomuus voivat aiheuttaa poikkeavia tilanteita. Tällaisissakaan tapauksissa pieniä koululaisia ei saa jättää heitteille, vaan on valittava mahdollisimman turvalliset pysähtymispaikat.

- *Kuljettaja on kasvattaja turvalliseen liikennekäyttäytymiseen. Kuljettajan esimerkillinen liikennekäyttäytyminen pitää sisällään turvavyön käytön, jos autossa sellainen on, rauhallisen ajotavan, liikenteen riskien ja vaaratilanteiden ennakoinnin, muiden tienkäyttäjien huomioimisen ja riittävän turvavälin pitämisen.*

Koulumatkojen kokemukset elävät koululaisten päivittäisessä arjessa. Kuljettajalla on suuri merkitys matkustustapahtumassa. Linjaliikenteen vuoroissa koululaiset ovat asiakkaina työmatkaa tekevien tai muiden aikuismatkustajien kanssa. Muut bussimatkustajat aistivat herkästi, miten kuljettajan ja koululaisen välinen vuorovaikutus toimii. Liikenteen ammattilaisen toimintatavat ja asenteet näkyvät ja välittyvät koko matkustustapahtuman ajan. Näiden mielikuvien merkitystä ei voi vähätellä.

MIETITTÄVÄÄ:

Miten toimit meluavien ja muita matkustajia häiritsevien koululaisten kanssa?

Onko ajoreitilläsi paikkoja, joissa bussiin pyrkivät tai siitä poistuvat lapset ovat aiheuttaneet läheltä piti -tilanteita? Miten näitä tilanteita olisi mahdollista välttää?

Miten koulun, vanhempien ja koululaiskuljettajan yhteistyötä voisi kehittää?

Mistä asioista syntyy kuljettajan ja oppilaiden hyvä ja toimiva vuoro-vaikutus?

6. LAINSÄÄDÄNTÖ: TURVALLISUUSMÄÄRÄYKSET

Koulukuljetusten turvallisuusjärjestelyjä koskevat erityiset määräykset ovat liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa vuodelta 2006 (Liikenne- ja viestintäministeriön asetus koulu- ja päivähoitokuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä Liite 1). Asetus koskee koulun säännölliseen toimintaan kuuluvia matkoja, jotka ovat kunnan tai vastaavan tahon järjestämää tilausliikennettä. Koululaisten käyttämä normaali reittiliikenne ei kuulu asetuksen soveltamisalaan. Myös koulumatkoilla ja koulukuljetuksissa on tärkeää muistaa, että kaikkien tienkäyttäjien on otettava huomioon yleinen tieliikennettä koskeva lainsäädäntö.

Turvavyötä käytettävä kaikissa autoissa

Oppilaita kuljettavan taksinkuljettajan on käytettävä turvavyötä (Tieliikennelaki, TLL 88 §, Asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä 6 d §).

Kyydissä olevan oppilaan on käytettävä turvavyötä (TLL 88 §). Kuljettaja vastaa siitä, että alle 15-vuotiaat lapset matkustavat asianmukaista turvalaitetta käyttäen. Kuljettajan vastuu ei kuitenkaan ulotu kaikkein suurimmissa linja-autoissa (M3-luokka) matkustajien turvavyön käyttöön. Lisäksi erikseen on säädetty, että invataksin kuljettajan on huolehdittava paitsi matkustajien turvalaitteiden käytöstä myös siitä, että matkan ajan pyörätuolit on asianmukaisesti kiinnitetty ajoneuvoon (TLL 88 c §).

Alle 135 cm:n pituisen lapsen on oltava lasten turvalaitteessa henkilö-, paketti- ja kuorma-autossa. Taksissa alle 135 cm:n pituista lasta saadaan kuljettaa muualla kuin etuistuimella pelkässä turvavyössä (TLL 88 a §). Lasta ei saa kuljettaa selkä menosuuntaan turvaistuimessa eteturvatyynillä suojatulla istuinpaikalla, ellei turvatyynyä ole tehty toimintakyvyttömäksi (TLL 88 a §).

Linja-auton kuljettajan ja matkustajan on käytettävä istuinpaikalle asennettua turvavyötä sekä koulukuljetuksissa että tavallisessa reittiliikenteessä (TLL 88 §, 88 a §). Linja-autossa on ilmoitettava turvavyön käyttövelvollisuudesta (TLL 88 d §).

Alkolukko pakollinen koulu- ja päivähoitokuljetuksissa

Lain mukaan tilausliikenteenä hoidettavissa koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on käytettävä alkolukolla varustettuja autoja. (Laki ja liikenne- ja viestintäministeriön asetus, Liitteet 2 ja 3). Alkolukko säädetään siten, että ajoneuvon käynnistyminen estyy, jos kuljettajan uloshengitysilman alkoholi-pitoisuus on vähintään 0,10 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa.

Hyväksytyin puhalluksen jälkeen kuljettajalla on enintään 45 minuuttia aikaa käynnistää auto. Kuljettajalla on myös mahdollisuus sammuttaa auto ja käynnistää se uudelleen 45 minuutin kuluessa ilman, että alkolukko vaatii uutta puhallusta. Edellä mainitut ajat ovat asetuksessa säädettyjä enimmäis-aikoja ja alkolukkoon voidaan ohjelmoida näitä aikoja lyhyempi käynnistys- ja taukoaika.

Todistus alkolukon asennuksesta ja kalibroinnista on pidettävä ajon aikana mukana ajoneuvossa. Alkolukon käyttörikkomuksesta on säädetty sakko-rangaistus.

Koulukuljetusauton kuormitus

Autossa voidaan kuljettajan lisäksi kuljettaa enintään rekisteriin merkityn istumapaikkaluvun mukainen määrä matkustajia. Jos auto on varustettu koulukuljetuskäyttöön hyväksytyillä lisäturvavöillä, matkustajien määrä yhdellä istuimella tai istuinrivillä saa olla enintään seuraava:

Istumapaikkojen määrä	Matkustajien määrä
1	2
2	3
3	5
4	6

Vierekkäisillä istumapaikoilla ei kuitenkaan saa olla useampia kuin kolme matkustajaa. Kuljettajalle ja kahdeksalle matkustajalle rekisteröidyssä henkilöautossa saa kullakin vähintään 70 senttimetrin levyisellä istumapaikalla, kuljettajan viereistä paikkaa lukuun ottamatta, kuljettaa kahta siihen sopivaa matkustajaa. Siten 1+8 hengen autoissa saa kuljettaa 13 oppilasta sillä edellytyksellä, että kaikki oppilaat ovat lukuvuoden alkaessa alle 13-vuotiaita, muutoin saa kuljettaa 12 oppilasta (Koulukuljetusasetus 2 §).

Koulutakseissa takimmaisen istuinrivin käyttö koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on kielletty, jos istuimet on asennettu selkä menosuuntaan (Koulukuljetusasetus 2 §). Selkä menosuuntaan olevan takimmaisen istuinrivin käyttökielto koskee 28.2.2007 jälkeen käyttöön otettuja henkilöautoja koulukuljetuksissa.

Linja-autossa ei saa 1.8.2007 alkaen koulukuljetuksissa olla ylikuormaa lainkaan (Koulukuljetusasetus 3 §). Linjaliikenteessä rekisteriin merkitty matkustajamäärä saadaan tilapäisesti ylittää 30 prosenttia (Asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä 38 §).

Matkustajaluettelo ja auton merkitseminen

Koulukuljetusautossa on oltava matkustajaluettelo kunkin lukuvuoden syyskuun 15. päivästä alkaen, ja muutokset on merkittävä luetteloon kunkin kuukauden 15. päivään mennessä. Koulukuljetusauto on merkittävä edessä ja takana olevalla koulukyytikilvellä. Kilven saa korvata takseissa valaistulla koulukuljetusta ilmaisevalla kuvulla, joka on vähintään taksi-valaisimen kokoinen.

Reitit ja pysäkit

Koulukuljetusreitti on valittava siten, että matkustajat eivät autoon noustessaan tai siitä poistuessaan tarpeettomasti joudu ylittämään ajorataa (Koulukuljetusasetus 6 §). Koulujen luota on autoihin noustava ja niistä poistuttava siihen varatulla ja erikseen merkityllä paikalla koulun alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Paikan valinnassa on kiinnitettävä huomiota siihen, että ajoneuvoliikenne ei vaaranna kuljetettavien tai muiden alueella liikkuvien turvallisuutta.

Nopeusrajoitus

Koululaiskuljetusauton nopeusrajoitus on 80 km/t (Koulukuljetusasetus 8 §).

Ovien lukitus

Koulukuljetusauton oven sisäpuolisen kahvan on oltava rakenteeltaan ja sijoitukseltaan sellainen, että sitä ei voi avata vahingossa (Koulukuljetusasetus 7 §).

7. POLIISI VALVOO

Lapsi liikenteessä on elävä varoitusmerkki, joka kaikkien kuljettajien tulisi aina muistaa. Lapsen havainnointi- ja hahmottamiskyky liikenteessä on rajallisempi kuin aikuisen. Lapsi näkee liikennetilanteet aivan eri tasolta kuin aikuinen.

Poliisin liikenteenvalvonnan tarkoituksena on parantaa liikenneturvallisuutta mm. valvomalla koululaisten liikennekäyttäytymistä. Koulukuljetuksiin kohdistetun liikennevalvonnan avulla pystytään havaitsemaan koulukuljetuksien turvallisuuteen liittyvät puutteet. Keskeisimmät valvontakohteet ovat:

- kuljettajan ajokunto
- ajonopeus
- ajoneuvon kunto
- ajotapa
- kuormitus ja turvalaitteiden käyttö.

Poliisin tavoitteena on, ettei seuraamuksia tarvitse antaa, vaan kuljettajat noudattavat liikennesääntöjä valvonnasta riippumatta.

			Päiväsakko	Rikesakko
Koulu- ja päivähoito- kuljetusten turvallisuus- määräysten noudattamatta jättäminen	Ajoneuvo merkitsemättä, kilpi/kupu puuttuu	TLL 103/ RL 23:1 LiikMA 553/2006	4	35 €
Koulu- ja päivähoito- kuljetusten turvallisuus- määräysten noudattamatta jättäminen	Sallittujen kuljetettävien määrän ylitys	TLL 103/ RL 23:1 LiikMA 553/2006	6	50 €
Koulu- ja päivähoito- kuljetusten turvallisuus- määräysten noudattamatta jättäminen	Ylitti sallitun ajoneuvo- kohtaisen nopeuden 80 km/h	TLL 103/ RL 23:1 LiikMA 553/2006	6->	70 - 115 €
Kuljettajana sallinut lapsen matkustaa käyttämättä asianmukaista turvalaitetta	Sallinut lasten alle 15 v. matkustaa turvavyö kiinnit- tämättä	TLL 103, TLL 88c1	4	35 €
Tieliikenteen sosiaalilain- säännön rikkominen kuljettajana.	Ajo- ja lepoaikojen noudatta- matta jättäminen	TLL 105 a1, TLL 92 f1, ETY A 3821/85,	10	ei
Työaikarikkomus	Ajopäiväkirjan pitämättä/ täyttämättä jättäminen	Työaikal 42§1 ja Työaikal 37a§	8	ei
Alkolukon käyttö 1.8.2011 alkaen	Alkolukon asennuksen tai kunnossapitämisen laiminlyönti	Laki alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljet. 4§	14	ei
Rattijuopumus		RL 23§3	sakkoa tai vankeutta enintään 6 kk	
Törkeä rattijuopumus		RL 23§4	sakkoa vähintään 60 pv tai vankeutta enintään 2 v.	

LIITE 1

Liikenne- ja viestintäministeriön asetus koulu- ja päivähoito- kuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä (553/2006)

1 §

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan päivähoitokuljetuksiin ja esiopetukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen osallistuvien oppilaiden sekä toisen asteen koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden kuljetuksiin, jos kuljetuksen järjestää kunta, kuntayhtymä, koulu tai laitos tilausliikenteenä ja kuljetukseen saadaan kunnan tai valtion tukea.

2 §

Kuormitus henkilöautoissa

Autossa voidaan kuljettajan lisäksi kuljettaa enintään rekisteriin merkityn istumapaikkaluvun mukainen määrä matkustajia. Jos auto on varustettu koulukuljetuskäyttöön hyväksytyillä lisäturvavöillä, saa matkustajien määrä yhdellä istuimella tai istuinrivillä olla enintään:

Istumapaikkojen määrä	Matkustajien määrä
1	2
2	3
3	5
4	6

Vierekkäisillä istumapaikoilla ei kuitenkaan saa olla useampia kuin kolme matkustajaa.

Kuljettajalle ja kahdeksalle matkustajalle rekisteröidyssä henkilöautossa saa kullakin vähintään 70 senttimetrin levyisellä istumapaikalla, kuljettajan viereistä paikkaa lukuun ottamatta, kuljettaa kahta siihen sopivaa matkustajaa. Matkustajien kokonaismäärä saa tällöin olla 13, jos kaikki matkustajat ovat lukuvuoden alkaessa alle 13-vuotiaita, ja muutoin 12.

Jos kuljetuksessa on myös muita kuin tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia matkustajia, lasketaan koulu- tai päivähoitokuljetukseen käytettävien istumapaikkojen enimmäiskuormitus muilta matkustajilta vapaaksi jäävän istumapaikkaluvun mukaan.

Henkilöauton takimmaisien istuinrivien käyttö koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on kielletty, jos istuimet on asennettu selkä menosuuntaan.

3 §

Kuormitus linja-autoissa

Linja-autossa voidaan kuljettajan lisäksi kuljettaa enintään rekisteriin merkityn istumapaikkaluvun mukainen määrä matkustajia.

4 §

Matkustajaluettelo

Kuljetuksen tilaajan tulee antaa kuljetuksen suorittajalle allekirjoittamansa matkustajaluettelo, johon on merkitty matkustajien nimet, heidän ikänsä lukuvuoden alkaessa ja koulu tai oppilaitos. Luettelo tulee olla kuljetusautossa kunkin lukuvuoden syyskuun 15. alkaen. Muutokset on merkittävä luetteloon kunkin kuukauden 15. mennessä. Päivähoitokuljetuksissa matkustajaluettelo ei ole pakollinen.

5 §

Koulu- ja päivähoitokuljetusten merkitseminen

Kuljetusautossa tulee olla edessä ja takana neliön muotoinen, heijastavalla keltaisella pohjalla varustettu irrotettava kilpi, jonka sivut ovat 40 senttimetriä pitkiä, jossa on 25 millimetriä leveät punaiset reunat ja jonka keskellä on samanlainen musta kuvio kuin liikennemerkissä 152, Lapsia, sekä sen alla mustalla teksti ”Koulukyyti”. Kilpi on kiinnitettävä siten, että sen yläreuna on enintään 150 senttimetrin korkeudella tien pinnasta. Henkilöautoissa kilpi saadaan kuitenkin asentaa myös katolle.

Edellä 1. momentissa tarkoitettu kilpi saadaan henkilöautoissa korvata taksivalaisimen päälle tai sen tilalle asennetulla vähintään taksivalaisimen kokoisella keltaisella kuvulla, jossa on samanlainen musta kuvio kuin liikennemerkissä 152, Lapsia, ja teksti ”Koulukyyti”. Kuvussa on koulu- ja päivähoitokuljetuksen aikana käytettävä valo.

Koulu- ja päivähoitokuljetuksen päätyttyä kilpi tai kupu on heti poistettava.

Koulukyytikilpi

Koulukyytikupu

6 §

Ajoreitti ja pysäkit

Tämän asetuksen mukaisissa kuljetuksissa käytettävän auton ajoreitti on valittava siten, etteivät matkustajat autoon noustessaan tai siitä poistuessaan tarpeettomasti joudu ylittämään ajorataa.

Jos kuljetus alkaa koululta tai päättyy sinne, on autoihin nouseva ja niistä poistuttava siihen varatulla ja erikseen merkityllä paikalla koulun alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Paikan valinnassa on kiinnitettävä huomiota siihen, että ajoneuvoliikenne ei vaaranna kuljetettavien tai muiden alueella liikkuvien turvallisuutta.

7 §

Ovien lukitus

Kuljetusauton oven sisäpuolisen kahvan tulee olla rakenteeltaan ja sijoituksestaan sellainen, ettei ovea voi vahingossa avata.

8 §

Kuljetusauton nopeus

Tämän asetuksen mukaisissa kuljetuksissa suurin sallittu nopeus on 80 kilometriä tunnissa.

9 §

Alkolukko

Kumottu asetuksella 801/2011.

10 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1. päivänä elokuuta 2006.

Henkilöauton takimmaisesta istuinrivin käyttökieltoa koskevaa 2 §:n 5 momenttia sovelletaan 1. päivänä maaliskuuta 2007 ja sen jälkeen käyttöön otettuihin ajoneuvoihin.

Linja-auton kuormitukseen ennen 1. päivää elokuuta 2007 sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tällä asetuksella kumotaan 17. päivänä elokuuta 1988 annettu liikenne ministeriön päätös koulu- ja päivähoitokuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä (Dn:o 488/01/88) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

LIITE 2

Laki alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa (10.12.2010/1110)

1 §

Alkolukolla varustetun ajoneuvon käyttö koulu- ja päivähoitokuljetuksissa

Jos kuljetuksen järjestää kunta, kuntayhtymä, koulu tai laitos tilausliikenteenä ja kuljetukseen saadaan kunnan tai valtion tukea, alkolukon hyväksymisestä liikenteeseen annetun lain (1109/2010) 1 §:ssä tarkoitetulla alkolukolla varustettua ajoneuvoa on käytettävä:

1. esiopetukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen osallistuvien oppilaiden kuljetuksissa;
2. toisen asteen koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden kuljetuksissa ja
3. päivähoitokuljetuksissa.

Rattijuopumukseen syyllistyneille tarkoitetusta valvotusta ajo-oikeudesta säädetään erikseen.

2 §

Alkolukon asennus ja sen asianmukainen käyttö

Kuljetuksista vastaava liikenteenharjoittaja on vastuussa alkolukon asennuksesta ja alkolukon pitämisestä toimintakuntoisena. Ajoneuvon liikenneturvallisuuden ja alkolukon toiminnan varmistamiseksi alkolukon käytössä, huollossa ja kalibroinnissa on toimittava huolellisesti ja noudatettava asianmukaisia menettelyjä.

Alkolukon hyväksymisestä liikenteeseen annetun lain 7 §:n 2. momentissa tarkoitettu todistus alkolukon asennuksesta ja kalibroinnista on pidettävä ajon aikana mukana ajoneuvossa.

Tarkempia säännöksiä alkolukon asennuksesta ja säätämisestä voidaan antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

3 §

Muun kuin alkolukolla varustetun ajoneuvon käyttö

Ajoneuvon rikkoutumisesta tai muusta vastaavasta syyistä kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja voi tilapäisesti, enintään viiden arkipäivän ajan, käyttää muuta kuin alkolukolla varustettua ajoneuvoa. Muun kuin alkolukolla varustetun ajoneuvon käytöstä on liikenteenharjoittajan viipymättä ilmoitettava kuljetuksen tilaajalle.

Jos kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja ei edellä 1. momentissa säädetystä huolimatta kykene suorittamaan kuljetusta, kuljetuksen tilaaja voi tilapäisesti, enintään kuitenkin kolmen arkipäivän ajan, käyttää kuljetuksessa muuta kuin alkolukolla varustettua ajoneuvoa. Edellytyksenä on, ettei alkolukolla varustettua ja kuljetukseen sopivaa ajoneuvoa ole käytettävissä.

4 §

Alkolukon käyttörikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1. laiminlyö 1 §:n 1. momentissa tarkoitetussa ajossa käytettävän ajoneuvon varustamisen alkolukolla tai sen pitämisen toimintakuntoisena,
2. rikkoo 3 §:n 1. momentissa säädettyä määräaikaa tai laiminlyö mainitussa momentissa liikenteenharjoittajan tehtäväksi määrätyn ilmoituksen tekemisen taikka
3. laiminlyö 2 §:n 2. momentissa tarkoitetun alkolukon asennuksesta ja kalibroinnista annetun todistuksen pitämisen 1 §:n 1. momentissa tarkoitetun kuljetuksen aikana mukana ajoneuvossa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, alkolukon käyttörikkomuksesta sakkoon.

Poliisin on ilmoitettava epäillystä 1. momentin 1. tai 2. kohdassa tarkoitusta alkolukon käyttörikkomuksesta kuljetuksen tilaajalle.

5 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1. päivänä elokuuta 2011.

LIITE 3

Liikenne- ja viestintäministeriön asetus alkoholukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa (405/2011)

Liikenne- ja viestintäministeriön päätöksen mukaisesti säädetään alkoholukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa annetun lain (1110/2010) 2 §:n 3 momentin nojalla:

1 §

Soveltamisala

Tähän asetukseen sisältyvät alkoholukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa annetussa laissa tarkoitettua alkoholukon säätämistä koskevat tarkemmat säännökset.

2 §

Uloshengitysilman alkoholipitoisuus

Alkoholukko on säädettävä siten, että ajoneuvon käynnistyminen estyy, jos kuljettajan uloshengitysilman alkoholipitoisuus on vähintään 0,10 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa.

3 §

Hyväksytyin puhalluksen tilavuus

Alkoholukko on säädettävä siten, että hyväksytyin puhalluksen tilavuuden on oltava vähintään 1,0 litraa.

4 §

Ajoneuvon käynnistysaika hyväksytyin puhalluksen ja moottorin sammuttamisen jälkeen

Alkoholukko on säädettävä siten, että hyväksytyin puhalluksen jälkeen on enintään 45 minuuttia aikaa käynnistää ajoneuvo. Moottorin sammuttamisen jälkeen ajoneuvo on voitava käynnistää uudelleen enintään 45 minuutin ajan ilman, että alkoholukko vaatii puhallusta.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1. päivänä elokuuta 2011.

Suomen Taksiliitto

Julkaisijat

Kuntaliitto
Toinen linja 14
00530 HELSINKI
Puh. (09) 7711

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puh. (09) 160 02

Liikenneturva
PL 29
00421 HELSINKI
Puh. 020 7282 300

Linja-autoliitto
Lauttasaarentie 8
00200 HELSINKI
Puh. 020 710 5000

Opetushallitus
Hakaniemenranta 6
00530 HELSINKI
Puh. (09) 774 775

Poliisi
PL 302
00101 HELSINKI
Puh. 071 878 0181

Suomen Taksiliitto ry
Nuijamiestentie 7
00400 HELSINKI
Puh. 020 7756 800

Oppaan tilaukset

Bussialan Kehittämispalvelut Oy
Kristiina Manninen
Puh. 020 710 5490
kristiina.manninen@lal.fi

Taksiliiton Yrityspalvelu Oy
Puh. (09) 587 1124